

**COĞRAFYA EĞİTİMİNDE ÖYKÜLEŞTİRME YÖNTEMİNİN
KULLANILMASININ ÖĞRENCİNİN AKADEMİK BAŞARISINA
ETKİSİ**

Abdulkadir Fırat

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
COĞRAFYA EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GAZİ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

ARALIK 2019

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren ..... (...) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı:

Soyadı:

Bölümü:

İmza:

Teslim Tarihi:

TEZİN

Türkçe adı:

İngilizce adı:

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı-Soyadı: Abdulkadir Fırat

İmza: .....

JÜRİ ONAY SAYFASI

Abdulkadir Fırat tarafından hazırlanan “Coğrafya eğitiminde öyküleştirme yönteminin kullanılmasının öğrencinin akademik başarısına etkisi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç.Dr. Salih ŞAHİN

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi, Gazi Üniversitesi .....

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Nazan Karakaş ÖZÜR

Coğrafya Bölümü, Çankırı Karatekin Üniversitesi .....

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Leyla ERCAN

Eğitim Bilimleri Bölümü, Gazi Üniversitesi .....

Tez Savunma Tarihi: 04/12/2019

Bu tezin Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof.Dr. Selma YEL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü .....

TEŞEKKÜR

Hem lisans dönemim hem de yüksek lisans dönemim ve tez süreci boyunca her türlü desteğini, ilgisini ve emeğini esirgemeyen danışman hocam Doç.Dr. Salih Şahin'e ve etkinlik süresince sabırları ve yardımları için değerli öğrencilerime teşekkürlerimi sunarım.

COĞRAFYA EĞİTİMİNDE ÖYKÜLEŞTİRME YÖNTEMİNİN KULLANILMASININ ÖĞRENCİNİN AKADEMİK BAŞARISINA ETKİSİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Abdulkadir Fırat

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Aralık 2019

ÖZ

Türkiye’de son yıllarda gelişen yeni eğitim anlayışı olan yapılandırmacı eğitim öğrenciyi merkeze alır, öğrencinin öğrenmede etkin bir rol olmasını sağlar. Yapılandırmacı eğitime dair birçok yöntem ve teknik vardır. Öğrenme sürecinde bu yapılandırmacı eğitime ait yöntem ve tekniklerin etkileri sorgulanmakta, birçok tez çalışmasına konu olmaktadır. Bu çalışmada da yapılandırmacı eğitime ait olan öyküleştirme yöntemi kullanılmıştır. Bu amaçla, öğrencinin öyküleştirme yönteminin kullanılması ile akademik başarısı arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu tez çalışmasında öyküleştirme yönteminin ne işe yaradığı, nasıl kullanıldığı ve uygulanması halinde öğrencinin akademik başarısını nasıl etkilediği sonuçlarıyla birlikte değerlendirilmiştir. Çalışmada deneysel yöntem kullanılmış, ders uygulaması öncesi ön test, uygulama sonrası ise son test yapılarak testler arasındaki ilişki SPSS programı sayesinde analiz edilmiştir. Uygulama 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılı Sakarya ilinin Serdivan ilçesindeki Şehit Erol Olçok Anadolu Lisesi 10.sınıf öğrencileri üzerinde nisan ve mayıs aylarında yapılmıştır. 2 adet 10.sınıf, 34’er öğrenciden 68 öğrenci katılmıştır. Ön test ve Son test sonuçları arasındaki ilişkiden yola çıkarak akademik bilgilerin değişimi hakkında sonuçlara varılmıştır. Başarı testi soruları Coğrafya Öğretim Müfredatı 10.sınıfa ait Doğal Afetler ve Türkiye kazanımlarından oluşturulmuştur. Sonuç olarak,

öyküleştirme yönteminin coğrafya öğretiminde kullanılması halinde öğrencideki akademik başarının artacağı gözlenmiştir. Coğrafya öğretiminde, diğer yapılandırmacı eğitim yöntem ve tekniklerinde olduğu gibi öyküleştirme yönteminin de kullanılması yaygınlaştırılmalı, öğretmen ve öğrencilerin bu etkinlikleri sıklıkla gerçekleştirebilmeleri için, uygulamayı kolaylaştıracak tedbirler alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Öyküleştirme, coğrafya eğitimi, deprem, deprem bilinci

Sayfa Sayısı: xii + 41

Danışman: Doç.Dr. Salih ŞAHİN

THE EFFECT OF USING STORYLINE METHOD ON STUDENTS' ACADEMIC ACHIEVEMENT ON GEOGRAPHY TEACHING

(Master Theses)

Abdulkadir Fırat

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATION SCIENCES

December 2019

ABSTRACT

Constructivist education ,which is developing lately in Turkey and new conception of education, helps the student-centered education and it supplies to take an active role in learning for students. There are lots of methods and techniques in constructivism. The effects of constructivist methods and techniques are questioned and mentioned in many thesis study. Storyline method which belongs to constructivism, is used in this work. For this reason, the relationship between using storyline method and effect of storyline method on students'academic achievement are examined. In this thesis study storyline method was evaluated with outcomes about what it work, how to used and how it affects students' academic achievement. In implementation phase, experimental method and pretest-posttest design was used and the relationship between rho tests was analysed by SPSS programme.

It was concluded based on the relationship between pretest and posttest results. Test questions were composed of function , which is natural disasters and Turkey belonged to 10th grade Geography in school curriculum. As a result, if storyline method is used in Geography teaching, it is observed that academic achievement will increase.

Key Words: Storyline, geography education, earthquake, earthquake awareness

Page Number xii + 41

Supervisor: Assoc.Dr. Salih ŞAHİN

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZ	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	4
1.2. Problem Cümlesi.....	5
1.2.1. Alt Problemler	5
1.3. Araştırmanın Amacı	5
1.4. Araştırmanın Önemi	7
1.5. Sınırlılıklar	8
1.6. Varsayımlar	8
1.7. Tanımlar	8
2.1. Öyküleştirme Yöntemi	10
BÖLÜM III	13
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	13

BÖLÜM IV	15
YÖNTEM.....	15
4.1. Araştırmanın Modeli	16
4.2. Araştırmanın Evren ve Örneklem	18
4.3. Verilerin Toplanması.....	18
4.4. Verilerin Analizi.....	19
BÖLÜM V	20
BULGULAR VE YORUM	20
BÖLÜM VI	27
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	27
6.1. Sonuç ve Tartışma.....	27
6.2. Öneriler.....	28
KAYNAKÇA	30
EKLER	33
EK 1. Başarı Testi	34

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. <i>Araştırma Yöntem ve Deseni</i>	17
Tablo 2. <i>10.Sınıf Öğrencilerine Ait Demografik Bilgilerin Dağılımı</i>	18
Tablo 3. <i>Normal Dağılım Analiz Sonuçları</i>	19
Tablo 4. <i>Deney-Kontrol Grubunun Öntest Puanlarına İlişkin Bağımsız t-testi Sonuçları</i> ..	20
Tablo 5. <i>Kontrol Grubu Öğrencilerinin Akademik Başarı Öntest-Sontest İlişkin Bağımlı t-testi Sonuçları</i>	21
Tablo 6. <i>Deney Grubu Öğrencilerinin Akademik Başarı Öntest-Sontest İlişkin Bağımlı t-testi Sonuçları</i>	22
Tablo 7. <i>Deney-Kontrol Grubunun Sontest Puanlarına İlişkin Bağımsız t-testi Sonuçları</i> ..	22
Tablo 8. <i>Kontrol Grubunun Cinsiyete Göre Öntest-Sontest Puanlarına İlişkin Bağımsız t-testi Sonuçları</i>	23
Tablo 9. <i>Kontrol Grubunun Cinsiyete Göre Öntest-Sontest Puanlarına İlişkin Bağımsız t-testi Sonuçları</i>	24
Tablo 10. <i>Kontrol-Deney Grubunun Öntest Doğru ve Yanlış Cevaplarına İlişkin Betimsel Sonuçlar</i>	25
Tablo 11. <i>Kontrol-Deney Grubunun Sontest Doğru ve Yanlış Cevaplarına İlişkin Betimsel Sonuçlar</i>	26

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
ABD	Amerika Birleşik Devletleri

BÖLÜM I

GİRİŞ

Eğitim tarihi incelendiğinde bilim insanları, öğrenme üzerine birçok araştırma yapmış ve öğrenmenin nasıl gerçekleşmesi gerektiği üzerinde durmuşlardır. Her bireyin, kendi öz öğrenme kapasitesiyle değerlendirilmesi gerektiği düşünülürse aktif öğrenme yöntemlerinin önemi de daha iyi anlaşılır.

Türkiye’de de son yıllarda eğitim anlayışı Dünya’daki değişen eğitim anlayışıyla birlikte değişmiştir. Artık yeni anlayış, öğrencinin bilgiyi yapılandırmasını, anlamlandırmasını istemektedir. Bilginin yapılandırılmasının sağlanabilmesi için öğrenci öğrenme sürecine dahil olmalıdır. Aktif öğrenme yöntemleri bu anlamda yapılandırmacı eğitimin temel yöntemlerini oluşturmaktadır.

Demirel (2009) eğitimi; “Bireyde kendi yaşantıları yoluyla, kalıcı izli ve istendik davranış oluşturma sürecidir.” şeklinde tanımlamaktadır. Öğrenmenin, kalıcı izli olarak davranışa dönüşebilmesi için öğrenci bilgiyi kendisi yapılandırmalı ve gündelik hayatıyla ilişkilendirebilmelidir. Önal ve Güngördü coğrafya öğretimindeki yaklaşımlarla ilgili şu ifadeleri kullanmışlardır.

“İnsanlara gerekli teorik bilgilerle birlikte bunların hayata uyarlanmasında yardımcı olabilecek uygulama alanlarının da öğretilmesi öğrenmeyi daha da anlamlı kılmaktadır. Sadece teorik bilgiler yığını olan bilgilerin verilmesi öğrencilerde kalıcı öğrenme yerine anı kurtaran bir olgu olarak kalmaktadır. Bu konuda yine coğrafyacıların ısrarla üzerinde durdukları bir konu da coğrafyanın bir bilgi koleksiyonu olmadığıdır. Coğrafyanın amacı bilgi koleksiyonları içerisindeki konuları hayat tecrübesi haline getirebilmek olmalıdır. Bunun için de çağdaş eğitim öğretim yöntemlerinin kullanılması gerekmektedir.” (Güngördü, Önal, 2008).

Güngör ve Önal’ın da ifade ettiği gibi, öğretim metotları değişmelidir. Öğrenme çok boyutludur ve geleneksel yöntemler artık yetersiz kalmaktadır. Coğrafya, bilgi koleksiyonu olan bir bilim olmaktan ziyade, anlık problemlere çözüm üretebilme becerisini de

geliştirmeyi hedeflemektedir. Ancak, problem çözme becerisinin geleneksel yöntemlerle öğretilirliği sorgulanmaktadır.

Öğrencide kalıcı izli öğrenmenin gerçekleşebilmesi için, öğretmenin geleneksel öğretim metotları kullanmasının yerine, bilgiyi doğru anlayacağı, yorumlayacağı ve öğrenme sürecinde kendini işin içine koşarak aktif olacağı bir öğrenme ortamını sağlaması, böylece bilgilerin öğrencide daha kalıcı ve etkili olmasını sağlamalıdır. Öğrencinin bizzat katıldığı eğitim etkinliği hem öğrenme etkinliğini eğlenceli hale getirecektir hem de öğrenci kendi yaşamından izler sunacağı için öğrenmeye olan isteğini de artıracaktır.

Coğrafya öğretim programının temeli yapılandırmacı yaklaşıma dayanmaktadır. Aktif sınıf kültürüne dayanan coğrafya öğretim programı; öğrenci merkezli, aktif öğrenme ve kuramsal temelleri ile yeni bir anlayışı ortaya koymaktadır (MEB, 2005).

Aktif öğrenme yöntemleri içerisinde birçok teknik geliştirilmiş, birçoğu da coğrafya eğitiminde kullanılmış, araştırma konularına örnek oluşturmıştır.

Efe “Tam ve sağlıklı bir coğrafya eğitimi, dünyamızın doğal ortamını, insanlarını, coğrafi ortamların farklılıklarını ve benzerliklerini, karşılıklı olan ilişkilerini anlamamızı sağlar. Bunları ve önemini anlamamıza yardımcı olan becerileri, bilgi, kavram ve olayları daha iyi algılamamızı sağlar. Bu yolla bizleri, eleştirel düşünmeye ve problem çözmeye davet eder. Coğrafya dünyayı anlayarak yaşayabilmemiz için bir anahtardır. Günümüz dünyasını anlamak, gelişmeleri takip etmek ve sorunları çözmek sadece coğrafya bilimi ile mümkündür.” der (Efe, 1996).

Öztürk de “Günümüz dünyasının karmaşık ilişkilerini anlamak, doğa ve insana ait çeşitli problemlere çözümler üretebilmek, sürdürülebilir bir geleceği tasarlayabilmek ancak coğrafya eğitimi ile doğru ve kalıcı olur.” der (Öztürk, 2007:43). Coğrafya, Öztürk ve Efe’nin de ifade ettiği gibi doğal ortam ve insan arasındaki etkileşimi açıklayan, doğa ve insana ait çeşitli problemlere çözüm üretebilecek bir bilim dalıdır. Coğrafya, doğal afetlerin ortaya çıkmasındaki etkinin öğretilmesini ve bu afetlerin zararlarının en aza indirilmesi hususunda öğrencilerin bilinçlendirilmesini sağlayan derstir.

Doğal afetlerin nasıl oluştuğu, bu afetlerin insanlara ve beşeri yapılara verdiği zararı, afetlerin bu yıkıcı etkisinin azaltılması gerekliliğinin öğretilmesi ve bu amaçla gerekli eğitimin verilmesi coğrafya öğretiminin amaçları içerisinde yer almaktadır.

Yaşanan çevre sorunlarının ve doğal afetlerin geleceğimizi tehdit ettiği ortadadır. Doğal afetler, insanlık tarihi boyunca, gelişimin kısıtlanmasına, psikolojik – sosyolojik – maddi ve manevi sorunlara yol açan süreçlerdir. Doğal afetlerin, 21. yüzyıl teknolojisinde dahi önlenemediği ve büyük yıkımlara yol açtığı görülmektedir. Doğal afetler; ölüm, yaralanma,

sakat kalma, maddi kayıp, iletişim ve sağlık sorunları gibi sorunları beraberinde getirmektedir.

Dünya’da depremlerin çok sık meydana geldiği Pasifik ateş çemberi üzerinde yer alan Japonya, Filipinler, Endonezya, Amerika Birleşik Devletleri, Şili ile Himalaya Dağ kuşağı üzerinde yer alan İran, Türkiye, Pakistan, Afganistan gibi ülkeler sık sık şiddetli depremlerin yaşandığı ülkelerdir.

17 Ağustos depreminde yaşananlar şu gerçeği ortaya koymuştur; Türkiye, bir deprem ülkesi olmasına rağmen deprem konusunda son derece bilgisiz ve bilinçsiz durumdadır. Türkiye için deprem eğitimi konusu birinci derecede önemli olan bir konudur (Jeoloi Mühendisleri Odası, 1999, s.22). İnsanlar, Türkiye’deki deprem gerçeğini bilmesine rağmen gerekli hazırlıkları yapmamaktadır. İnsanlar üzerindeki bu deprem bilincini geliştirmenin bir yolu da coğrafya eğitiminden geçmektedir.

Gelişmiş ülkeler, doğal afetlerin etkilerinin öğrenilmesini çocukluktan itibaren öğretmeyi amaçlamıştır. Ülkemizde de ilköğretim kademesinde Hayat Bilgisi dersi, ortaokul kademesinde Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi dersleri, lise kademesinde ise Coğrafya dersinde doğal afetlerle ilgili eğitim verilmektedir. Coğrafya dersi içerisinde deprem algısının geliştirilmesi için çeşitli çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Eğitimi, bireyde istendik davranışları oluşturma olarak değerlendirirsek, yenilenen Coğrafya Öğretim Müfredatında yer alan Çevre ve Toplum kazanımlarındaki deprem konusunun öğretiminde düz anlatım yerine öyküleştirme yönteminin kullanılması öğrenmeyi kolaylaştıracağı ve kalıcılığı artıracığı düşünüldükçe böyle bir çalışma ele alınmıştır

Öyküler, dinleyicileri pasif duruma anlatıcıyı aktif duruma getirir. Böyle bir eğitim ortamında öykü dinleyicilerinin algıları açık olsa bile sıkıcı bir etkinliğe dönüşebilir. Bunun önüne geçebilmek için öğrencileri dinleyici konumundan alıp öyküyü yaratıcı konumuna getirebilirsek, öğrenci hikâyeyi gerçek hayatla ilişkilendirip, öğrenmenin gerçekleşmesini ve davranışında kalıcı izli değişikliğe yol açmasını sağlayacaktır.

Öyküleştirme, öğrencinin var olan bilgisini, bir hikâye temelinde kullanması ve onu gündelik hayata dair örneklerle sunmasını sağlar. Özellikle, deprem gibi daha güncel ve her kesimin ilgi alanına giren konularda bireylerin bilinç düzeyinin artması önemli bir husustur. Öğrenci, coğrafya derslerinde öyküleştirme tekniğini kullanır. Böylece öğrendiği bilgileri gerçek hayatta yaşanabilecek bir örnek haline getirir, konuyu özümser ve dikkatinin artmasına neden olur.

Çalışmada coğrafyanın ilkeleri, önemi, amacı gibi önemli noktalar etrafında; öyküleştirme yönteminin önemli avantaj ve dezavantajlarıyla birlikte uygulama biçimlerine yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Eğitim tarihi incelendiğinde bilim insanları, öğrenme üzerine birçok araştırma yapmış ve öğrenmenin nasıl gerçekleşmesi gerektiği üzerinde durmuşlardır. Her bireyin, kendi öz öğrenme kapasitesiyle değerlendirilmesi gerektiği düşünülürse aktif öğrenme yöntemlerinin önemi yıllar geçtikçe artmıştır.

Özellikle son yıllarda öğretmenler tarafından ‘dersleri nasıl çekici hale getirebiliriz?’, ‘öğrencilerin derse olan ilgisini nasıl artırabiliriz?’ soruları yöneltilir. Ancak, kesin bir cevap bulmak mümkün değildir. Her sınıfa, her konuya ve her öğretmenin üslubuna özgü yeni bir yöntem – teknik geliştirilebilir. Coğrafya eğitiminde de yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak birçok yöntem-teknik geliştirilmiştir. Bu teknikler içerisinde yer alan öykülerin coğrafya eğitiminde kullanımı, dersi eğlenceli hale getireceği gibi aynı zamanda öğrenilen kavramların uygulanmasından dolayı kalıcı izli öğrenme gerçekleşecektir. Aktif öğrenme yöntemlerinden biri olan öyküleştirme yöntemi coğrafyada Çevre ve Toplum ünitesi içerisindeki deprem bilinci üzerinde ‘Nasıl öğretmeliyiz?’ sorusuna cevap bulma amacıyla uygulanacaktır.

Öyküleştirme yönteminin doğal afetler için kullanılması, bireylerin afeti meydana getiren etkilerini öğrenmesi, afet sırasında bir dizi meydana gelen hadiselerin farkına varması, afet esnasında yapılabilecekleri öğrenmesi ve o anın getirdiği psikolojik süreçleri anlaması bakımından Afet bilinci oluşturmada yeri olduğu düşünülmektedir.

Doğal afetlerin öğretilmesi konusunda birçok çalışma yapılmış, eğitime adaptasyonu sağlanmıştır. Depremın yıkıcı etkilerini ve verdiği zararı ancak depremi yaşayanlar en iyi anlar ve anlatabilir. Özellikle depremin yıkıcı etkilerinin yaşandığı Kocaeli, Sakarya, Düzce, Erzincan, Van gibi illerde yaşayan insanların sürekli anlattıkları deprem anı olayları vardır. Deprem bilincini geliştirmedeki amaç, depremlerin her an meydana gelebileceğini bilen ve bu konuda gerekli önemi alabilecek donanıma sahip bireyler yetiştirmektir. Öyküleştirme, tam bu noktada devreye girer ve öğrencide empati yeteneğini geliştirerek felaketin boyutlarını görmesini amaçlar.

1.2. Problem Cümlesi

Öyküleştirme yönteminin doğal afetler için kullanılması, bireylerin afeti meydana getiren etkilerini öğrenmesi, afet sırasında bir dizi meydana gelen hadiselerin farkına varması, afet esnasında yapılabilecekleri öğrenmesi ve o anın getirdiği psikolojik süreçleri anlaması bakımından afet bilinci oluşturmada yeri olduğu düşünülerek bu çalışma hazırlanmıştır. “Coğrafya dersi afetler konusunun öğretilmesinde öyküleştirme yönteminin kullanılmasının akademik başarı üzerindeki etkisi nedir?

1.2.1.Alt Problemler

1. Deney grubu öğrencilerinin ön test – son test afet ile ilgili konu başarı testinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin afet ilgili konu başarı testinden aldıkları son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Deney ve kontrol grubunda uygulanan öğretim metotlarının öğrenmeye etkisi nasıldır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’nun 2. maddesinde ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanan Coğrafya Dersi Öğretim Programının genel amaçları içerisinde;

- 1- İnsan-doğa ilişkisi çerçevesinde coğrafi becerileri kazanması,
- 2- Doğal ve beşerî sistemlerin işleyiş ve değişimini kavraması,
- 3- Doğa ve insanın uyumlu birlikteliği ve sürekliliği için mekânsal planlamanın önemini kavraması,
- 4- Doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek bunlardan korunma ve önlem alma yollarına yönelik uygulamalar geliştirmesi

amaçları ile yakından ilgilidir (MEB, 2005).

Düz anlatım yerine kullanılabilecek aktif öğrenme yöntemleri ile amaç;

- Yalnızca bilgiyi almak değil, problem çözme becerisini de geliştirmektir,

- Neden-sonuç ilişkilerine ek olarak olası etkileri de tahmin edebilmelidir,
- Öğrenmede tekil yöntemlerden çıkıp çoklu yöntemlerin de kullanılması olarak sıralayabiliriz.

Deprem gerçeği Türkiye gibi genç yapılı arazilerde kaçınılmazdır ve bununla başa çıkmak gerekmektedir. 1999 yılında Gölcük ve Düzce depremlerinde yaklaşık 20.000 vatandaş yaşamını yitirmiş, çok daha fazla insan yaralanmış ve maddi – manevi büyük hasarlara yol açmıştır. Böylesi, depremle her an başa çıkmak zorunda kalan çevrelerde deprem bilincinin gelişmesi gerekmektedir.

Medyada çokça dile getirilen önümüzdeki yakın yıllar içerisinde meydana gelmesi beklenen Büyük Marmara Depremi, kimi bilim adamlarınca yerinde bir tahmin olarak kabul edilir. Depremın yıkıcı etkilerini gözler önüne sermek ve bu konuda öğrencilerin bilinçlenmesi amacıyla Coğrafya dersi Çevre ve Toplum konu alanı içerisindeki Doğal afetler – Deprem konusunun öğretiminde öyküleştirme yönteminin kullanılması öğrenmeyi kolaylaştıracağı düşünülmektedir. Buraya yukarıda belirtilen ünite kazanımları eklenebilir.

Öyküleştirmede öğrenci konunun öncelikle bilimsel taraflarını öğrenir. Bu temel üzerine, konunun duyuşsal kısımlarını da katarak bir hikaye metnini ortaya çıkarır. Bu sayede öğrencide, bilişsel ve duyuşsal alanın bulunduğu bir öğrenme ortamı gerçekleştirilmesi amaçlanır. Bu kazanımlar ise Coğrafya Öğretim Müfredatı’nda yer alan:

- 10.4.1. Afetlerin oluşum nedenlerini ve özelliklerini açıklar,
- 10.4.2. Afetlerin dağılışı ile etkilerini ilişkilendirir,
- 10.4.3. Türkiye’deki afetlerin dağılışı ile etkilerini ilişkilendirir,
- 10.4.4. Afetlerden korunma yöntemlerini açıklar.

kazanımlardır.

Bu çalışmada, öyküleştirme tekniğinin Coğrafya eğitiminde yer alan deprem ile ilgili kazanımındaki rolü belirlenmiş olacaktır.

Bu kapsamda araştırmanın alt amaçları:

- 1) Öğrencilerin deprem konusundaki bilgilerini ölçmek,
- 2) Deprem bilincine yönelik kazanımların öğretilmesindeki güçlüğü en aza indirmek,
- 3) Deprem bilinci kazandırmada öyküleştirme yönteminin ne kadar etkili olduğunu saptamaktır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Yaşanan doğal felaketler, doğal ortam ve insan etkileşimini konu alan bir bilim olan coğrafyanın konusu içerisinde girmektedir. İnsan davranışlarının doğal hayatı nasıl değiştirebildiği üzerinde duran coğrafya bilimi deprem konusu üzerinde de durmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde coğrafya eğitimi deprem bilinci kazandırma üzerinde önemli bir konumda yer almaktadır.

Öyküleştirme tanımlanırken de değinileceği gibi, insan yaşantılarının bir sentezi halinde ortaya çıkan eserler olacağından, her öğrenci öyküleştirmeye örnek aldığı noktada kendi hayatına dair etkileri de sunacağı için, çevre bilinci kazanımının da hızlı bir şekilde gerçekleşeceği düşünülmektedir.

Seçilen örneklemede hipotezin geçerliliği sorgulandığında varılacak sonuçtan yola çıkarak tümdengelimci bir yaklaşımla evreni de temsil etmesi söz konusu olacaktır. Daha açık ifadeyle; eğer, öyküleştirme yöntemi deney grubunda anlamlı bir öğrenme farklılığı yaratırsa ‘Deprem bilinci oluşturmada öyküleştirme yönteminin kullanılması tüm öğrencilerde öğrenme kolaylığı sağlayacaktır’ sonucuna varılmış olacaktır.

Coğrafyada, doğal afetlerin öğretimde kullanıldığı birçok yöntem – teknik denenmiş ve olumlu sonuçlara ulaşılmıştır. Öyküleştirmenin coğrafya öğretiminde kullanılmasının öngörülen faydaları- şöyle sıralanabilir:

- Öğrenme etkinliğini daha ilgi çekici hale getirmek,
- Öğrencilerin motivasyonunu sağlamak,
- Öğrencinin derse aktif katılımlarını artırmaktır.

Literatür taraması yapıldığında coğrafya öğretiminde öyküleştirme yönteminin kullanıldığı bir çalışmanın olmadığı görülmüştür.

Deprem bilincinin geliştirilmesinde kullanılacak olan öyküleştirme yöntemi, coğrafya öğretiminde yeni bir yöntemin geliştirilmesi ve kullanılmasını sağlayacaktır. Öğrenci, öğrenme sürecine dahil olduğundan bilgiyi yapılandırıcı kendisidir, bu yüzden de öğrenme daha kalıcı olarak gerçekleşmiş olacaktır. Öğrenci, öyküleştirme ile yalnızca bilimsel bilgileri öğrenmekle kalmayacak, bununla beraber empati kurma, coğrafi sorgulama ve problem çözme becerilerini de geliştirecektir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırmada, 2018 yılında yayınlanan Ortaöğretim Coğrafya Dersi Öğretim Programı 10.sınıf Çevre ve Toplum ünitesindeki 10.4.1. – 10.4.2. – 10.4.3. – 10.4.4. kazanımları belirlenmiştir. ..Bu nedenle başarı testi içeriği ve uygulamadan sonra elde edilecek sonuçlar ilgili kazanımların içerikleri ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Varsayımlar

- Çevre bilincinin güncel coğrafya konularından biri olduğu varsayılmaktadır.
- Öğrencilerin konuya yeterince ilgi gösterdiği varsayılmaktadır.
- Kontrol ve Deney grupları arasındaki iletişimin minimum düzeyde olduğu varsayılmaktadır.
- Örneklemenin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.
- Lise coğrafya öğretiminde Çevre ve Toplum konularının öğretime yönelik yeterli materyal ve etkinliğin olmadığı varsayılmaktadır.

1.7. Tanımlar

Öyküleştirme:

“Öyküleştirme (storyline), İskoçya’da geliştirilmiş olan bir öğretme ve öğrenme yöntemidir. Öğrenilenlerin öğrenci tarafından anlamlandırılması ve kolaylıkla hatırlanabilir olması temel ilkesi üzerine kurulmuştur ve yöntemde genellikle her yaştaki öğrencilerin öykü oluşturma konusunda istekli olmalarından yararlanılmaktadır. Çünkü öykü, ilk çocukluk döneminde başlayan ve insan yaşamının tümünde süregelen, temel bir anlam verme etkinliğidir” (Fusai, Saudelli, Marti, Decortis & Rizzo, 2003).

Hein, “Öyküleştirmede, tüm dersler bütün olarak ele alınmaktadır ve dolayısıyla dersler arasında kurulan bağlantılar vurgulanmaktadır. Öyküleştirmede etkin öğrenme olanağı sunulmakta ve öğrencilerin kendi öğrenmelerinden sorumlu olmaları sağlanmaktadır” der (Hein, 1991).

Çevre: İnsanların ve doğadaki tüm canlıların hayatları süresince iletişimde olduğu ve karşılıklı etkileşimini içeren ortamdır.

Ekoloji: Atalay, “Eco; ortam, logy; bilim sözcükleri ile ifadesini bulan ortam bilimi. Ekoloji, ortamdaki canlı öğeleri oluşturan (bitki, toprak, hayvan, insan) ile cansız öğeler arasında bulunan iklim, yüzey şekilleri, ana materyal arasındaki ilişkileri inceler. Ekoloji, hem bir hem de bir kaç canlı topluluğunun ortamla olan ilişkilerini belirler” demiştir (Atalay, 2004).

Deprem: Yerkabuğu irili ufaklı birçok levhadan oluşmaktadır. Bu levhaların hareketiyle titreşimler dalgalar halinde yayılır, böylece yeryüzü sarsılır. Bu olaya deprem adı verilmektedir.

Afet: Hem maddi hem manevi kayba yol açan ve insan tarafından kontrol edilemeyen insanlara zararı olan olayların genel adıdır. Ancak, yeryüzünün tamamında doğal afetler aynı sıklıkta ve şiddette gerçekleşmez. Kimi bölgeler daha yoğun doğal afet etkisi altına girmektedir (atıf yapılmalı).

Sosyal sorumluluk: Bowen, “Kurumların hem kendi amaçlarına hem de toplumun beklentilerine uygun politikalar geliştirip, uygulamak ile toplumsal yaşamı iyileştirmeye dayalı yükümlülüklerin hepsi” olarak tanımlamaktadır (Bowen, 1953).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Öyküleştirme Yöntemi

Coğrafya eğitiminde etkili öğretim için çeşitli yöntemlerin kullanılması uygun olacaktır. Bu yöntemler öğrenci merkezli olarak tasarlanmış çeşitli etkinlikler halinde ders planlarında yer alabilir. Yukarıda sıklıkla bahsedildiği gibi öğretimin kalıcı olması için bu gereklidir. Günümüzde coğrafya eğitiminde kullanılabilecek bir çok yöntem ve teknikten söz etmek mümkündür. Bunlar içinde yer alabilecek olanlardan biri de öyküleştirme yöntemidir. Türkiye’deki coğrafya eğitiminde henüz araştırmalara konu olmayan yöntem Avrupa ve Amerika’da bilinmektedir. Barrett, “Avrupa’da ve Amerika’da öyküleştirme bir öğretim yöntemi olarak fazlaca benimsenmiş ve büyük bir nüfus kazanmıştır. İskoçya’daki eğitim programlarının ihtiyaçlarını karşılamak için öyküleştirme yöntemi ortaya çıkmıştır. Bununla beraber öğretmenler de pedagoji olarak öyküleştirmeyi araştırmaya ihtiyaç duymuşlardır” (Barrett, 2010). Yöntemin eğitimde önemli görülmesi ve özelliklerinin bilinmesi tüm alanlarda kullanılabilmesi sonucunu doğurmuştur. Öyküleştirme yönteminin kullanılmasında öğretilecek kavram ve özelliklerin öykü içine yerleştirilmesi önemli iken sadece bir eğlence aracı olarak algılanmaması da gereklidir.

Saban, “Öyküleme (hikayeleştirme) sadece bir eğlence aracı olarak algılanmamalı aynı zamanda etkili bir öğretim aracı olarak da değerlendirilmelidir. Ancak bu yöntemi uygulayacak olan öğretmenin belli eğitim amaçlarını, kavramlarını veya fikirlerini bir öykü etrafında organize etmesi gerekmektedir. Öykünün iskeletini kuran öğretmen geri kalan işi öğrenciye bırakmalı ve bunun içinde öğrencinin kazanılacak kazanıma karşı hazır ve istekli olmasını sağlamalıdır.” ifade etmiştir (Saban, 2001).

Öyküleştirme yönteminin uygulanmasında başarı isteyen öğretmenin dersini iyi planlaması gerekmektedir. Öncelikle, öykünün oluşturulması için belirli kavramları ya da düşünceleri iyi belirlemeli, gerekirse uygulama esnasında bunu sınıfta rahat okunacak şekilde herhangi

bir yerde sergilemelidir. Öykünün temel inşasını oluşturan öğretmen, bundan sonra işi öğrencilerin hayal gücüne ve isteklerine bırakmalıdır. Öykünün sahibinin öğrenci olması gerekir.

Öyküleştirme yöntemi bireyleri, zamanı ve yeri içine alıp bir anlatım süreci oluşturmayı amaçlar. Öykü, kazanım ile ilgili olguları göz önüne sererken, öğrencilerin ilgi ve isteklerini konuya çekerek bilgiyi ortaya çıkarmaktadır.

Egan, “Öyküleştirme sürecindeki öykü öğrencilerin yeni öğrendikleri bilgilere anlam vermelerine yardımcı olmaktadır.” der (Egan, 1988).

Yiğit’e göre “Öyküleştirme yönteminin ana öğeleri şunlardır:

- Öğrenme sürecini, ayrıntılı bir zaman dilimine ve sıraya yerleştirir.
- Karakterler işe koşar.
- Üzerinde çalışmak için bir olay seçer.
- Çözümlmek için gerçek problemler sunar.” (Yiğit, 2007)

Yiğit’e göre “Öyküleştirme yöntemi aşağıdaki altı aşamadan oluşmaktadır:

1. *Aşama Öyküleştirme:* Bu aşamada öykülerin basamakları belirlenmekte ve adlandırılmaktadır.
2. *Aşama Anahtar Sorular:* Sorun ortaya konmakta ve yanıtlanması gereken sorular yöneltilmektedir.
3. *Aşama Etkinlikler:* Anahtar soruları yanıtlamak amacıyla çeşitli etkinlikler yapılmaktadır.
4. *Aşama Örgütlenme:* Bu aşamada etkinliklerin ve grupların en iyi nasıl sınıflandırılacağına ilişkin bilgiler yer almaktadır.
5. *Aşama Kaynaklar:* Bazı etkinlikler için öğretmenin CD çalar, Avrupa haritası, atıl materyaller gibi özel bazı materyallere sahip olması gerekebilmektedir.
6. *Aşama Sonuçlar:* Her etkinlik sonunda birtakım ürünler ortaya çıkmaktadır.” (Yiğit, 2007).

Öyküleştirme yönteminde öğrencilerin yaşamlarına dair bilgi ve tecrübelerine dayalı izler bulunmaktadır. Öğrencinin burada hayal gücü ile pratik sorun çözme becerisini işe koşabildiği gibi derse olan katılımı da artmaktadır. Öyküleştirme yöntemi, sorun-çözüm odaklıdır. Uygulama süresince öğretmen ve öğrenci iş birliği mevcuttur ve sorunların çözümüne dair fikirler üretilir.

Öyküleştirme yöntemi, öğrencilerin çoğunlukla kendi çözümlerine ulaşması bakımından önemli bir eğitim aracı olarak kullanılabilir. Öğrenci, bu süreçte, gerektiği durumlarda deney yapar, araştırma yapar ve çeşitli sorunları öğrenir, bunlarla ilgili çözümler arar. Neticede, kendine ait bir çözüm üretir. Bu anlamda, yapılandırmacı eğitim içerisinde

önemli bir yere sahip olduğunu söylemek mümkündür. Neticede, öğrenci çıkan ürünü kendine mal etmekte ve öğrenmede isteği ve kalıcılığı sağlamaktadır.

Süreç içerisinde veya sonunda çıkan ürünün doğruluğu/yanlışığın üzerinde tartışma yapılmaz, önemli olan bir sürecin meydana gelmesi, bu süreçte çeşitli öğrenmelerin sağlanması ve bir ürünün ortaya çıkmasıdır.

Öğretmen süreç içerisinde adeta bir rehber rolüne bürünmeli, çok iyi gözlem yapmalı, ve gerektiği durumlarda hataların düzeltilmesi yoluna gitmelidir.

Geleneksel yöntemlere nazaran öyküleştirme yönteminde öğrenciler arası iletişimin daha yoğun olması beklenir. Süreç içerisinde öğrenciler birbirleriyle çeşitli fikir alışverişinde bulunurlarsa yöntemin etkisi güçlendirilmiş olacaktır.

Bell, “Seattle’da (ABD) ve Sydney’de (Avustralya) öyküleştirme yönteminden yararlanılarak Sosyal Bilgiler ünitelerinin işlenmesini temel alan bir çalışma yapılmış ve Sosyal Bilgiler üniteleri bir öykü etrafında sunulduğunda ve öğrencilerin katılımı sağlandığında bu konulara daha fazla ilgi duydukları sonucuna ulaşılmıştır. Sınıftaki çalışmalara bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor katılımı sağlanan öğrenciler öğrenmeye ve öğrenme amaçlarını keşfetmeye daha istekli hale gelmişlerdir.” (Bell, 2007).

Öğretmen, öyküleştirilmesi gereken konunun temel anahtarlarını verdikten sonra rehberlik edici görevi yüklenip öğrencilerin öyküyü oluşturmaya yardımcı olmalıdır. Eğer öğrenci, öyküyü kendi inşa ederse bu durumda öğrenmenin kalıcı olması ve davranışa dönüşmesi beklenir. Öğrenci öyküleştirme etkinliğini gerçekleştirdiği sırada hayal gücünü ve sorun çözme becerisini devreye sokmaktadır, bu sayede konuya olan ilgisi de artmaktadır. Öyküleştirmede öğrenci karakterle kendini bütünleştirip, olayı bizzat yaşayan konumuna girdiğinden anlamlılık kazanmaktadır.

BÖLÜM III

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Türkiye’de henüz çok yeni bilinen bu yöntem ile ilgili araştırmalar da sınırlıdır. Bu bağlamda çalışma için yapılan taramalar sonucunda ulaşılan bazı araştırmalar farklı alanlarda olmakla beraber değerlendirmeye alınmıştır. Bu araştırmalar coğrafya alanı için yapılacak farklı niteliklerdeki araştırmalara yol gösterici olacaktır.

Şimşek A., İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi tarih konularının öğretiminde hikâye anlatım yöntemini konu almış ve bu çalışmada geleneksel yöntemler ile ders işlemek ile hikâye anlatım yöntemiyle ders işleme arasındaki farkları ortaya koymuştur. Deney ve kontrol gruplarında birer tane 6. ve 7. Sınıflar seçilmiş ve ön test – son test uygulanarak aradaki farklar tespit edilmiştir. Tarih konularında kullanılan düz anlatım yöntemi ile hikâye anlatımının kullanıldığı öğrencilerin bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Coşkun M., Matematik öğretiminde öyküleştirme yöntemini kullandığı araştırmasında öyküleştirme yönteminin kullanılmasında öğrencilerin konuya olan ilgisinin arttığını tespit etmiştir. Deneysel yöntemin deney ve kontrol gruplarından çıkan sonuca göre, 0,05 anlamlılık düzeyi deney grubu açısından anlamlı bir farklılığın bulunduğu sonucuna varmıştır. Böylelikle, öyküleştirme yönteminin kullanıldığında öğrenim düzeylerinin ve ilgilerinin arttığı sonucuna varılmıştır.

Arslan E., Ortaokul 7.sınıf sosyal bilgiler dersinde hikâye anlatımı yöntemini kullanmış ve deney kontrol grupları arasında hikâye anlatımına yönelik uygulamanın öğrenimi kolaylaştırdığı sonucuna varmıştır. Yapılan T Testi ve ANCOVA sonuçlarına göre hikâye anlatımının öğrencilerin akademik başarısına olumlu yönde katkı sağladığı görülmüştür.

Yiğit Ö., Erdoğan T., Sosyal bilgiler dersinde uygulanan öyküleştirme yönteminin yaratıcı düşünmeye olan etkisini araştırdığı çalışmada, öğrencilere verilen eğitimin başında ve sonunda yaratıcı düşünme düzeylerini belirlemek için Torrance Yaratıcı Düşünme Testi uygulanmıştır. Elde edilen veriler analiz edildiğinde, deney grubundaki öğrencilerin yaratıcı düşünme testi ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark bulunurken, kontrol grubundaki öğrencilerin ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ayrıca araştırmada, deney ve kontrol grubunun eğitimden sonraki yaratıcı düşünme düzeyleri karşılaştırılmıştır. Öğrencilerin eğitimden sonraki yaratıcı düşünme düzeyleri incelendiğinde esneklik alt boyutu dışında deney grubu lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu çalışmada, deney grubundaki öğrencilerde sınıf içi ve dışı etkinliklerle, etkinliği ortaya çıkaracak ön çalışmalar ve etkinlik sırasındaki uygulamalarla, hem birey hem grup içi çalışmalarıyla öğrenciyi öğrenmeye teşvik ettiği, öğrencide öğrenme isteği de uyandırdığı sonucuna varılmıştır.

Burada sunulan çalışmalarda öyküleştirme yönteminin kullanılmasının öğrencilerde hem akademik başarıyı artırmak, hem de beceri ve tutum kazandırmak konusunda olumlu etki yaptığı görülmüştür.

BÖLÜM IV

YÖNTEM

Araştırmada uygulamalı yarı deneysel yöntem kullanılmıştır. Bu yöntemde bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkileri, uygulama ortamında diğer değişkenler kontrol altında tutularak gözlemlenir ve ölçülür. Yöntemin birçok farklı modeli vardır. Bunlar içinde deney-kontrol gruplu öntest-sontest uygulamalı model bu araştırma için uygun görülmüştür.

Deneysel araştırma yönteminde genel kaide olarak deney grubuna değişkenin kendisi uygulanır, kontrol grubuna ise öğrenmenin doğal ortamında gerçekleştiği, farklı öğretim yöntemleri kullanılmadan, tamamen geleneksel bir ders işleniş süreci olarak ele alınmıştır.

Ön bilgi testi deneysel yönteminin başlangıç aşamasını oluşturur. Bu ön bilgiler bakımından denk iki grubun seçilmesi bakımından önemlidir. Zira gruplardan biri diğerinden farklı seviyede ise araştırmanın geçerliliği tehlikeye girer. Aynı zamanda grubun halihazırda uygulama öncesi bilgilerini ölçmek için de uygulanır. Her iki gruba da aynı sorulardan oluşan 20 soruluk bir deprem bilgi ön testi uygulanmıştır. Deney grubuna tezin çalışma kapsamında olan öyküleştirme yöntemi uygulanarak ders işlenmiş, kontrol grubuna ise geleneksel yöntemlerle ders işlenmiştir. Süreç sonunda ise her iki gruba da yine aynı sorulardan oluşan 20 soruluk bir deprem bilgi son testi uygulanmıştır. Bulgular kısmında sonuçlar değerlendirilmiştir.

Deneysel yöntem uygulamasındaki şu hususlara dikkat edilmiştir:

- Gruplar oluşturulurken gruplar denk olmasına dikkat edilmiştir.
- Bir grup kontrol bir grup deney olmak üzere iki grup belirlenmiştir.
- Bir bağımsız değişken kontrol altına alınmıştır.

- Bağımlı değişken ölçülebilirdir.
- Sonuçlar istatistiki uygulamalar (SPSS) sayesinde değerlendirilmiştir.
- Deneyi etkileyecek dış faktörler minimize edilmiştir.
- Araştırma problemi net bir şekilde ifade edilmiştir.
- Hipotez oluşturulmuştur.

Araştırmanın hipotezi “coğrafya dersi deprem konularının öğretilmesinde öyküleştirme yönteminin kullanılması akademik başarı üzerinde diğer yöntemlere göre daha etkili olacaktır” şeklindedir. Buna bağlı olarak şu problem ifadeleri belirlenmiştir.

- Coğrafya dersinde afetler konusunun öğretilmesinde öyküleştirme yönteminin kullanılmasının akademik başarı üzerindeki etkisi nedir?
  - Deney grubu öğrencilerinin ön test – son test deprem ile ilgili konu başarı testinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
  - Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin depremle ilgili konu başarı testinden aldıkları son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
  - Deney ve kontrol grubunda uygulanan öğretim metotlarının öğrenmeye etkisi nasıldır?

4.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, lise 10.sınıf coğrafya dersi deprem konusunun öğretiminde öyküleştirme yönteminin kullanılmasının öğrenmenin gerçekleşmesi üzerine etkileri araştırılmıştır. Yine bu çalışma sonucunda öyküleştirme yönteminin kullanılması ile geleneksel yöntemlerden olan düz anlatımın kullanılmasının öğrenme seviyeleri arasındaki farklar karşılaştırılmıştır.

Bu amaçla, iki farklı yöntemin kıyaslandığı, biri deney diğeri kontrol grubu olmak üzere 2 farklı grubun oluşturulduğu deneysel model kullanılmıştır. Deneysel modelde amaç, öyküleştirme yönteminin kullanıldığı deney grubu ile geleneksel yöntemlerden düz anlatımın kullanıldığı kontrol grubu arasındaki, öğrenme farklılıklarını ortaya koymaktır.

Tablo 1

Araştırma Yöntem ve Deseni

Problem Durumu	Öyküleştirme yönteminin Coğrafya eğitiminde kullanılması (Doğal afet – Deprem bilinci örneği)
Yöntem	Deneyssel yöntem – İki gruplu uygulamalı yarı deneyssel model
Veri Toplama Araçları	Coğrafya Başarı Testi
Süreç ve Değerlendirme	Teorik yapı için literatür taraması yapılmıştır. Ders uygulaması için gerekli hazırlıklar yapılmıştır. Uygulama süreci (15 Nisan 2019 Ön bilgi testi uygulaması – 15 Mayıs 2019 Öğretim Uygulamasının yapılması ve Coğrafya Başarı Testi).

Deneyssel yöntemde birçok araştırma deseni bulunur. Ancak, eğitim araştırmalarında yaygın olanı, deney ve kontrol grubu olmak üzere iki gruplu uygulama şeklindeki yarı deneyssel desendir. Bu tez çalışmasında da 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılı Sakarya ili Serdivan ilçesindeki Şehit Erol Olçok Anadolu Lisesi 10/C sınıfı deney grubu, 10/B sınıfı ise kontrol grubu olarak kullanılmıştır.

Deneyssel araştırma yönteminde genel kaide olarak deney grubuna değişkenin kendisi uygulanır, kontrol grubuna ise geleneksel yöntemler uygulanır.

Ön bilgi testi deneyssel yönteminin başlangıç aşamasını oluşturur. Grubun halihazırda uygulama öncesi bilgilerini ölçmek için uygulanır. Her iki gruba da aynı sorulardan oluşan 20 soruluk bir deprem bilgi ön testi uygulanmıştır. Deney grubuna tezin çalışma kapsamında olan öyküleştirme yöntemi uygulanarak ders işlenmiş, kontrol grubuna ise geleneksel yöntemlerle ders işlenmiştir. Süreç sonunda ise her iki gruba da yine aynı sorulardan oluşan 20 soruluk bir deprem bilgi son testi uygulanmıştır. Bulgular kısmında sonuçlar değerlendirilmiştir.

Deneyssel yöntem uygulamasındaki şu hususlara dikkat edilmiştir:

- Gruplar oluşturulurken gruplar denk olmasına dikkat edilmiştir.
- Bir grup kontrol bir grup deney olmak üzere iki grup belirlenmiştir.
- Bir bağımsız değişken kontrol altına alınmıştır.
- Bağımlı değişken ölçülebilirdir.

- Sonuçlar istatistiki uygulamalar (SPSS) sayesinde değerlendirilmiştir.
- Deneyi etkileyecek dış faktörler minimize edilmiştir.
- Araştırma problemi net bir şekilde ifade edilmiştir.
- Hipotez oluşturulmuştur.

4.2. Araştırmanın Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni lisede coğrafya öğrenimi gören 10.sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Örneklemi Sakarya ili Serdivan ilçesi Şehit Erol Olçok Anadolu Lisesi’nde 2018-2019 yılı eğitim öğretim döneminde 10.sınıf öğrencileridir. Araştırmanın örnekleme amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Amaçlı örneklemede evren benzer özelliklerdeki katmanlara ayrılır. Bunlar içinde araştırmacının problemini iyi temsil edebilecek katman seçilir. Bu sayede, benzer akademik başarıya sahip sınıflardan ikisi seçilmiştir. Araştırmaya katılan 10.sınıf öğrencilerine (f=66) ait demografik bilgilerinin dağılımı Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 2

10.Sınıf Öğrencilerine Ait Demografik Bilgilerin Dağılımı

Gruplar	Cinsiyet	f	%
Kontrol	Kız	17	53.1
	Erkek	15	46.9
Deney	Kız	16	47.1
	Erkek	18	52.9

4.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada elde edilen verilerin toplanması, analizi ve yorumlanmasında nicel araştırma yöntemi olan Microsoft Office Programları ve SPSS kullanılmıştır. Araştırmada, “ön test-son test eşleştirilip kontrol gruplu yarı deneysel desen” kullanılmıştır. Böylece, hipotezin doğrulanıp doğrulanmadığını kontrol etmek için deney grubuna ön test ve son test uygulaması yapılmıştır.

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan “Coğrafya Başarı Testi (CBT)” kullanılmıştır. Coğrafya Başarı Testi için belirlenen Coğrafya Öğretim Müfredatında yer alan kazanımları ise şöyledir:

- 10.4.1. Afetlerin oluşum nedenlerini ve özelliklerini açıklar,
- 10.4.2. Afetlerin dağılımları ile etkilerini ilişkilendirir,
- 10.4.3. Türkiye’deki afetlerin dağılımları ile etkilerini ilişkilendirir,
- 10.4.4. Afetlerden korunma yöntemlerini açıklar.

Coğrafya başarı testi, 3 adet soru deprem bilgisi, 2 adet soru depremin ortaya çıkma durumları, 4 adet soru ülkemizdeki depremlerin özellikleri, 7 adet soru ülkemiz ve dünyadaki yoğun deprem bölgeleri ve 4 adet soru deprem öncesinde-sırasında ve sonrasında neler yapılabilir başlıkları olmak üzere 20 sorudan oluşmaktadır. Soruların cevaplanmasında, doğru cevaplar “1” yanlış cevaplar ise “0” olarak kodlanmıştır.

4.4. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen veriler, IBM SPSS 25 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerine bakılmıştır. Buna göre coğrafya başarı testinden elde edilen normal dağılım analiz sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Normal Dağılım Analiz Sonuçları

Testler	Gruplar	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)
Öntest	Kontrol	-.450	-.124
	Deney	-.307	-1.05
Sontest	Kontrol	.001	-1.04
	Deney	-.984	.450

Çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 1.5 arasında olması dağılımın normal olduğunu göstermektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Tablo 2’de verilen analiz sonuçları incelendiğinde, araştırmadan elde edilen verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde bağımsız gruplar için t-testi ve bağımlı gruplar için (Paired samples T test) t-testi kullanılmıştır. Ayrıca araştırmada veriler $*p < .05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiş olup temel istatistiki değerlerden yüzde, frekans, ortalama ve standart sapma hesaplanmıştır.

BÖLÜM V

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine yönelik elde edilen bulgular sunulmuştur. Araştırmada, “Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin, akademik başarı öntest puanları arasında istatistiki anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır. Elde edilen verilere ilişkin bağımsız t-testi sonuçları Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4

Deney-Kontrol Grubunun Öntest Puanlarına İlişkin Bağımsız t-testi Sonuçları

Ölçekler	Grup	N	$\bar{x}$	df	t	p
CBT	Kontrol	32	12.71	64	-.636	.527
	Deney	34	12.97			

*p<.05

Tablo 4’te verilen sonuçlar incelendiğinde, kontrol-deney grubunda yer alan öğrencilerin coğrafya başarı testinden aldıkları öntest puanlarında ($t_{(64)} = -.636$; $p > .05$) istatistiki anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir.

Kontrol grubu ve deney grubundaki öğrencilerin öntest sorularına verdiği yanıtların aritmetik ortalamasının birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Kontrol grubunun ön test sınavında aritmetik ortalamaları 12.71, deney grubunun ön test sınavında aritmetik ortalaması ise 12.97’dir. Bu durum, aralarında hazır bulunuşluk düzeyleri anlamında anlamlı bir fark olmadığını gösterir.

Araştırmada, “Kontrol grubu öğrencilerinin akademik başarı öntest-sontest puanları arasında istatistiki anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır. Elde edilen verilere ilişkin bağımsız t-testi sonuçları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5

Kontrol Grubu Öğrencilerinin Akademik Başarı Öntest-Sontest İlişkin Bağımlı t-testi Sonuçları

Ölçekler	Test	N	$\bar{x}$	ss	df	t	p
CBT	Sontest	32	16.78	1.64	31	12.435	.000*
	Öntest	32	12.71	1.50			

*p<.05

Tablo 5’te verilen sonuçlar incelendiğinde, kontrol grubunda yer alan öğrencilerin coğrafya başarı testinden aldıkları öntest-sontest puanlarında ($t_{(31)} = 12.435$; $p < .05$) sontest puanları lehine istatistiki anlamlı fark olduğu belirlenmiştir.

Veriler incelendiğinde, kontrol grubunda geleneksel öğretim yöntemlerinden olan düz anlatım ve soru-cevap tekniği kullanılmasına rağmen ön test ile son testleri arasında önemli bir fark olduğu görülür. Ancak, bu sadece kontrol grubunun öğrenmesi ile ilgili verilerdir. Tablo 6’da verilecek olan bilgiler incelendiğinde deney grubunda aktif öğretim yöntemlerinden olan öyküleştirme yöntemi kullanılmış ve ön testleri ile son testleri arasında önemli bir fark olduğu görülmüştür. Ancak, hem kontrol grubunun hem de deney grubunun ön test – son test farklılığı karşılaştırmasında deney grubundaki değişimin daha fazla olduğu görülür. Buradan yola çıkarak, coğrafya öğretim müfredatında yer alan 10.sınıf deprem afeti konularının öğretiminde öyküleştirme yönteminin kullanılması düz anlatım yöntemlerinden olan düz anlatım ve soru-cevap yönteminden daha etkili olduğu gözlenmiştir.

Araştırmada, “Deney grubu öğrencilerinin akademik başarı öntest-sontest puanları arasında istatistiki anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır. Elde edilen verilere ilişkin bağımsız t-testi sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6

Deney Grubu Öğrencilerinin Akademik Başarı Öntest-Sontest İlişkin Bağımlı t-testi Sonuçları

Ölçekler	Test	N	$\bar{x}$	ss	df	t	p
CBT	Sontest	34	18.14	<u>1.61</u>	33	11.410	.000*
	Öntest	34	12.97	1.69			

*p<.05

Tablo 6’da verilen sonuçlar incelendiğinde, deney grubunda yer alan öğrencilerin coğrafya başarı testinden aldıkları öntest-sontest puanlarında ($t_{(33)} = 11.410$; $p < .05$) sontest puanları lehine istatistiki anlamlı fark olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada, “Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin, akademik başarı sontest puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır. Elde edilen verilere ilişkin bağımsız t-testi sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7

Deney-Kontrol Grubunun Sontest Puanlarına İlişkin Bağımsız t-testi Sonuçları

Ölçekler	Grup	N	$\bar{x}$	Df	t	p
CBT	Kontrol	32	16.78	64	-1.365	.001*
	Deney	34	18.14			

*p<.05

Tablo 7’de verilen sonuçlar incelendiğinde, kontrol-deney grubunda yer alan öğrencilerin coğrafya başarı testinden aldıkları sontest puanlarında ($t_{(64)} = -1.365$; $p < .05$) istatistiki anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Deney ve kontrol gruplarının öntest ve sontest analiz değerlendirme tablolarındaki analitik ortalamalar incelendiğinde kontrol grubunda ön test ve son test arasında 4.07’lik bir aritmetik ortalama artışı gözlenmiştir. Ancak, deney grubunda ön test ve son test aritmetik ortalamalarının artışı 5.17 olmuştur. Deney grubunda öğrenme etkinliğinin zenginleştirilmesi, öğrencinin öğrenme sürecine dahil edilmesiyle öyküleştirme yönteminin kullanılması öğrenme oranını da artırmıştır.

Geleneksel yöntemle işlenmiş ders sürecinde düz anlatım ve soru-cevap teknikleriyle öğretmen merkezli öğretim stratejisi belirlenmiştir. Aktif öğretim yöntemlerinden öyküleştirmede ise öğrenci merkezli öğretim stratejisi belirlenmiş ve öğrenci öğrenme sürecine dahil olmuştur. Analiz sonuçları incelendiğinde aktif öğretim yöntemlerinden olan

öyküleştirmenin öğrenmede etkili olduğu görülmüştür. Bu sayede, deprem konusunun öğretiminde öyküleştirme yönteminin kullanılabilirliği test edilmiş ve öyküleştirme yönteminin deprem konusunun öğretiminde kullanılması halinde öğrenme daha etkili gerçekleşmiş olacaktır.

Araştırmada, “Kontrol grubu öğrencilerinin akademik başarı öntest-sontest puanları arasında cinsiyete göre istatistiki anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır. Elde edilen verilere ilişkin bağımsız t-testi sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8

Kontrol Grubunun Cinsiyete Göre Öntest-Sontest Puanlarına İlişkin Bağımsız t-testi Sonuçları

Ölçekler	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	df	t	p
Öntest	Kız	17	12.47	30	-.991	.330
	Erkek	15	13.00			
Sontest	Kız	17	17.05	30	1.019	.316
	Erkek	15	16.46			

*p<.05

Tablo 8’de verilen sonuçlar incelendiğinde, kontrol grubunda yer alan öğrencilerin coğrafya başarı testinden aldıkları öntest puanlarında ($t_{(30)} = -.991$; $p > .05$) ve son test puanlarında ($t_{(30)} = 1.019$; $p > .05$) cinsiyete göre istatistiki anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir. Cinsiyetlere göre öğrenme oranlarının benzer olduğu görülmektedir. İstatistiki anlamda büyük bir fark olmamasıyla birlikte, kontrol grubunda kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla çok az bir farkla da olsa daha fazla öğrenmenin gerçekleştiği söylenebilir.

Araştırmada, “Deney grubu öğrencilerinin akademik başarı öntest-sontest puanları arasında cinsiyete göre istatistiki anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır. Elde edilen verilere ilişkin bağımsız t-testi sonuçları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9

Kontrol Grubunun Cinsiyete Göre Öntest-Sontest Puanlarına İlişkin Bağımsız t-testi Sonuçları

Testler	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	df	t	p
Öntest	Kız	16	12.87	32	-.305	.706
	Erkek	18	13.05			
Sontest	Kız	16	17.93	32	-3.07	.485
	Erkek	18	18.33			

*p<.05

Tablo 9’da verilen sonuçlar incelendiğinde, deney grubunda yer alan öğrencilerin coğrafya başarı testinden aldıkları öntest puanlarında ($t_{(32)} = -.305$; $p > .05$) ve son test puanlarında ($t_{(30)} = -.307$; $p > .05$) cinsiyete göre istatistiki anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir. Deney grubunda kullanılan öyküleştirme yöntemi cinsiyet farklılığına göre öğrenmeyi benzer miktarda etkilemiştir. Cinsiyete göre öğrenme farklılığı oluşmamıştır.

Araştırmada, “Kontrol ve deney grubundaki öğrencilerinin öntest sorularına verdikleri doğru ve yanlış cevaplara ilişkin frekansları nasıldır?” sorusuna cevap aranmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10

Kontrol-Deney Grubunun Öntest Doğru ve Yanlış Cevaplarına İlişkin Betimsel Sonuçlar

Sorular	Kontrol grubu				Deney Grubu			
	Yanlış		Doğru		Yanlış		Doğru	
	f	%	f	%	f	%	f	%
S1	7	21.9	25	78.1	8	23.5	26	76.5
S2	8	25.0	24	75.0	9	26.5	25	73.5
S3	14	43.8	18	56.3	10	29.4	24	70.6
S4	6	18.8	26	81.3	17	50.0	17	50.0
S5	21	65.6	11	34.4	15	44.1	19	55.9
S6	22	68.8	10	31.2	24	70.6	10	29.4
S7	15	46.9	17	53.1	17	50.0	17	50.0
S8	7	21.9	25	78.1	6	17.6	28	82.4
S9	22	68.8	10	31.2	14	41.2	20	58.8
S10	6	18.8	26	81.2	6	17.6	28	82.4
S11	9	28.1	23	71.9	10	29.4	24	70.6
S12	7	21.9	25	78.1	12	35.3	22	64.7
S13	7	21.9	25	78.1	8	23.5	26	76.5
S14	10	31.2	22	68.8	5	14.7	29	85.3
S15	23	71.9	9	28.1	20	58.8	14	41.2
S16	10	31.2	22	68.8	9	26.5	25	73.5
S17	10	31.2	22	68.2	16	47.1	18	52.9
S18	5	15.6	27	84.4	11	32.4	23	67.6
S19	20	62.5	12	37.5	14	41.2	20	58.8
S20	4	12.5	28	87.5	8	23.5	26	76.5

Araştırmada, “Kontrol ve deney grubundaki öğrencilerinin söntest sorularına verdikleri doğru ve yanlış cevaplara ilişkin frekansları nasıldır?” sorusuna cevap aranmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11

Kontrol-Deney Grubunun Sontest Doğru ve Yanlış Cevaplarına İlişkin Betimsel Sonuçlar

Sorular	Kontrol grubu				Deney Grubu			
	Yanlış		Doğru		Yanlış		Doğru	
	f	%	f	%	f	%	f	%
S1	2	6.2	30	93.8	0	0.0	34	100.0
S2	2	6.2	30	93.8	0	0.0	34	100.0
S3	8	25.0	24	75.0	2	5.9	32	94.1
S4	0	0.0	32	100.0	0	0.0	34	100.0
S5	12	37.5	20	62.5	6	17.6	28	82.4
S6	12	37.5	20	62.5	0	0.0	34	100.0
S7	6	18.8	26	81.3	8	23.5	26	76.5
S8	0	0.0	32	100.0	0	0.0	34	100.0
S9	10	31.2	22	68.8	4	11.8	30	88.2
S10	2	6.2	30	93.8	2	5.9	32	94.1
S11	4	12.5	28	87.5	6	17.6	28	82.4
S12	4	12.5	28	87.5	3	8.8	31	91.2
S13	2	6.2	32	93.8	1	2.9	33	97.1
S14	3	9.4	29	90.6	1	2.9	33	97.1
S15	11	34.4	21	65.6	8	23.5	26	76.5
S16	6	18.8	26	81.2	9	26.5	25	73.5
S17	6	18.8	26	81.2	3	8.8	31	91.2
S18	2	6.2	30	93.8	0	0.0	34	100.0
S19	9	28.1	23	71.9	5	14.7	29	85.3
S20	2	6.2	30	93.8	5	14.7	29	85.3

BÖLÜM VI

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç ve Tartışma

Coğrafya doğa ve insan etkileşimini konu alması bakımından güncel konulara da yer vermektedir. Türkiye gibi levha tektoniğinin hareketli olduğu sahalarda deprem daima güncel konular içerisinde yer almaktadır. Deprem afetinin öğretilmesi coğrafyanın kapsamı içerisine girmektedir.

Özellikle son yıllarda değişen eğitim anlayışı çeşitli yöntem ve tekniklerin eğitim hayatımıza girmesini sağladı. Öyküleştirme gibi bir tekniğin Coğrafya eğitiminde kullanılabilirliğini gösteren bu çalışmada konu seçimi deprem afeti olmuştur. Türkiye’de sıklıkla görülen ve etkileri bakımından en dikkat çeken afet türü depremdir. Çalışmanın uygulamasının yapıldığı yer deprem afetinin son derece etkili rol oynadığı şehirlerden biri olan Sakarya’dır. Çalışmada yer alan öğrenci grubunun doğum yılları 2000’lerin sonrasına denk gelmektedir. Bu grup yaşamları boyunca yıkıcı etkinin yüksek olduğu bir deprem afetiyle karşılaşmamıştır.. Ancak, çevrelerinde 1999 Gölcük ve 1967 Mudurnu depremlerini yaşamış aile bireyleri bulunmaktadır. Bu depremlerde meydana gelen hadiseler insanların yaşamlarında derin izler bırakmıştır. Bu yüzden bu grup öğrencileri, ailelerinden veya çevrelerinden deprem anında ve sonrasında yaşananlarla ilgili çeşitli konuşmalara denk gelmiş olmaları olasıdır. Deprem konusunun her daim gündem olduğu Sakarya ilinde, öğrencilerdeki deprem afeti ile ilgili bilgisinin geliştirilmesi önem arz etmektedir. Bu amaçla, 10.sınıfın afet konusunun öğretiminde bu yöntem tercih edilmiştir.

Bulgular incelendiğinde aktif öğretim yöntemlerinden olan öyküleştirmenin öğrenmede etkili olduğu görülmüştür. Bu sayede, deprem afeti konusunun öğretiminde öyküleştirme

yönteminin kullanılabilirliği test edilmiş ve öyküleştirme yönteminin deprem afeti konusunun öğretiminde kullanılması halinde öğrenme daha etkili gerçekleşmiş olacaktır. Öğrenmenin etkililiği daha sonra yapılacak kalıcılık testleri ile de ölçülmelidir. Ancak bu araştırmada böyle bir ölçüm yapılmamıştır. Bunun yerine yöntemin diğer uygulamalarında da iddia edildiği gibi yapılan çalışmaların bu yöntemle gerçekleşen öğrenmelerde kalıcılığı da artırdığı yönündedir. Öğrencilerin psiko-motor ve duyuşsal alan becerilerinin harekete geçmesi, empati yapma ve eleştirel düşünmeye imkan sağlaması nedeniyle bu yöntemle gerçekleşen öğrenmelerin kalıcılığının artacağı yönünde görüşler mevcuttur (Saban, Egan, Yiğit ve Bell, 2007). Bu literatür öyküleştirme yöntemi ile gerçekleşen öğrenmelerin aynı zamanda kalıcı olacağını da savunmaktadır.

Yöntemin uygulanmasında yaşanabilecek aksaklıklar öncelikle hikaye kurgusu ve öğrenilecek konu dengesinin kurulması ile ilgilidir. Öğrencilerin hem bir hikaye tadı almaları hem de aynı zamanda öğrenilecek konuları öğrenmeleri için bu denge şarttır. Bu nedenle de öğretmenlerin yöntem ile ilgili ön çalışma yaparken uzman görüşlerine başvurmaları önemli görülmüştür.

6.2. Öneriler

1. Okullarda coğrafya eğitiminde öyküleştirme yönteminin kullanılmasına daha fazla yer verilebilir. Böylece, öğrencide aktif katılımı sağlayarak, dersin tekdüzeliği ve sıkıcılığı azaltılmış olacaktır.
2. Uygulama öncesi öyküleştirme yönteminin hazırlık aşamalarına daha fazla yer verilmeli. Böylece, etkinliğin anlaşılabilirliği artırılmalıdır.
3. Bu uygulamanın daha etkili bir sonuç vermesi için öğrencilerin aktif katılımının artırılması gerekir. Eğer, uygulama grup çalışması şeklinde yapılacaksa, öğrencilerin grupla çalışma becerilerinin gelişmiş olması gerekir.
4. Öğretmen, süreç boyunca öğrencilere rehberlik etmelidir, gerekli durumlarda hataları düzeltip açıklamalarda bulunmalıdır.
5. Öğretmenlere eğitim ortamında öyküleştirme yöntemini nasıl kullanacağına dair bilgilendirme yapılabilir.
6. Bu çalışma, 10.sınıf düzeyinde deprem kazanımı üzerinde yapılmıştır. Diğer sınıf düzeyleri ve kazanımlar üzerinde de çalışmalar yapılabilir.

7. Öğretmen adaylarının lisans eğitim sürecinde ve öğretmenlere ise hizmet içi eğitim sürecinde öyküleştirme yönteminin tanıtılması için çalışmalar yapılabilir.
8. Öyküleştirme yönteminin kullanılmasında Edebiyat zümresi ile işbirliği yapıp ortak çalışma yürütülebilir.
9. Yöntemin aksayan yanlarından bir de bu çalışmalar için zamana ihtiyaç olmasıdır. Öğretmenlerin birbirleri ile yaptıkları uygulamaları paylaşımları uygulamaların daha etkili olmasında önemli rol oynayacaktır. Ayrıca her öğretmenin ayrı ayrı hazırlık yapmasına da gerek kalmayarak zamandan tasarruf edilebilecektir. Bu da uygulamanın yaygınlaşmasına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. (2003). *Aktif öğrenme*. İzmir: Eğitim Dünyası.
- Akınoğlu, O. (2005). Coğrafya eğitiminin etkililiği ve sorunları. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 11, 77-96.
- Alkış, S. (2009). *Sosyal bilgilerde kavram öğretimi*. M. Safran (Ed), Sosyal bilgiler öğretimi içinde, Ankara: Pegem.
- Başlı, L. (2006). *Çoklu zeka kuramının coğrafya öğretiminde uygulanması ve öğrencilerin akademik başarısına etkisi*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bayındır, P. (2006). *İlköğretim altıncı sınıf sosyal bilgiler dersi coğrafya konularında kavram haritalarının öğrenci başarısına etkisi*. Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Beydoğan, Ö. (1998). *Çocuklarda kavram öğrenme ve kavram öğretme*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Coşkun, M. (2013). *Matematik kavramı öğretiminde öyküleştirme yönteminin tutuma ve başarıya etkisi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Demircioğlu, G. (2003). *Öğretim stratejileri*. Ankara: PegemA.
- Doğanay, H. (2002). *Coğrafya öğretim yöntemleri*. Erzurum: Aktif.
- Duman, B. & Atar, E. (2004). Data Show teknolojisinin coğrafya dersinde soyut konuların öğretilmesinde öğrencilerin akademik başarısı ve motivasyonu üzerindeki etkisi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 3(4), 85-89.
- Efe, R. (1996). Coğrafyada Yeni Yaklaşımlar, Coğrafya Eğitimde Çağdaş Metod ve Teknikler. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 1, 135-150.

- Girgin, M. (2002). Neden coğrafya öğreniyoruz?. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 5, 127-145.
- Göregenli, M. (2010). *Çevre psikolojisi: insan mekan ilişkileri*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Güngördü, E. (2002). *Coğrafyada öğretim yöntemleri, ilkeler ve uygulamalar*. Ankara: Nobel.
- Güngördü, E. & Önal, H. (2008). Coğrafya öğretiminde aktif öğrenme uygulamaları (hava kirliliği). *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(9), 60-74.
- İzbırak, R. (1992). *Coğrafya terimleri sözlüğü*. İstanbul: M.E.B.
- Karabağ, S. (2001). Coğrafya öğretiminde anahtar sorular ve kavramlar. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2).
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Kocalar, A. O. (2006). *Ortaöğretim konularında kavram haritalarının coğrafya öğretiminde kullanımı*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kolukısa, E. A. (2002). Coğrafya öğretim programlarında temel bilgiler ve terimlerin verilmesinde karşılaşılan bazı sorunlar ve bunlara yönelik çözüm önerileri. *G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 359-365.
- Kurnaz, A. M. (2010). Kavram haritalarının öğretim sürecinde kullanılması: Bir aksiyon araştırması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(1), 175-199.
- Özçağlar, A. (2003). *Coğrafyaya giriş*. Ankara: Hilmi Usta.
- Öztürk, M. (2007). *Coğrafya: gelişimi, içeriği, eğitimi*. S. Karabağ ve S. Şahin (Ed.), *Kuram ve uygulamada coğrafya eğitimi* içinde, Ankara: Gazi.
- Sanır, F. (2000). *Coğrafya terimleri sözlüğü*. Ankara: Gazi.
- Sertsöz, A. & Temur, Ö. (2017). 6 yaş çocuklarına öyküleştirme yöntemi ile verilen matematik eğitiminin çocukların matematik başarılarına etkilerinin incelenmesi. *ACJES Dergisi*, 1(1), 1-10.
- Şahin, S. (2003). *Coğrafya öğretiminde beş temel konu*. XII. Eğitim bilimleri Kongresi'nde sunulmuş bildiri (s.2361-2384), Gazi Üniversitesi, Ankara.

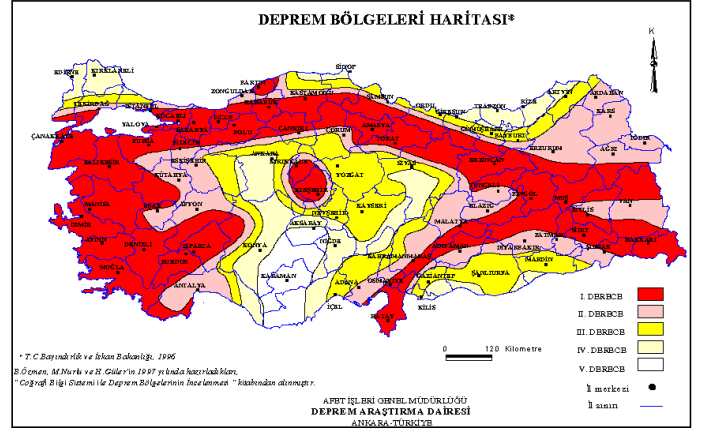
- Şeyihoğlu, A., Akbaş, Y. & Kartal, A. (2012). *Uygulama örnekleri ile coğrafya eğitiminde kavram ve zihin haritaları*. Ankara: Pegem.
- Tavşancıl, E. (2002) *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel.
- Tomal, N. (2009). Coğrafya dersinde edinilen bilgilerin günlük hayatta kullanılma durumları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1), 229-240.
- Tuna, F. & İncekara, S. (2010). *Coğrafya eğitiminde beceriler*. R. Özey ve S. İncekara (Ed.), *Coğrafya eğitiminde kavram ve değişimler içinde*, Ankara: Pegem.
- Yiğit, E. Ö. (2007). *Öyküleştirme yönteminin 6. sınıf sosyal bilgiler programı ülkemizin kaynakları ünitesindeki öğrenci başarısı üzerine etkisi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

EKLER

EK 1. Başarı Testi

1. Yaşadığınız il, deprem risk haritasına göre kaçınıcı derece deprem bölgesinde yer alır?

- A) 1. Derece
- B) 2. Derece
- C) 3. Derece
- D) 4. Derece
- E) 5. Derece

2. I. Levhaların birbirinden uzaklaşması

II. Volkanik faaliyetler

III. Meteorolojik olaylar

Yukarıda verilen olaylardan hangileri deprem meydana getirir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) II ve III

3. Jeoloji haritalarında Fay sistemleri ile ilgili bilgilere ulaşmak mümkündür.

Buna göre, yaşadığınız il aşağıdaki fay sistemlerinden hangisi üzerinde yer alır?

- A) Doğu Anadolu Fayı
- B) Akdeniz dalma batma zonu
- C) Kuzey Anadolu Fayı
- D) Güneydoğu Anadolu Fayı
- E) Batı Anadolu Fayı

4.

Haritada numaralandırılarak verilen illerden hangisinde deprem olma riski daha düşüktür?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

5. Anadolu Levhası iki levha tarafından sıkışmaya uğrar, bu da ülkemizin depremsel bir yapıya sahip olmasına neden olur. Seçenekler içerisinde Anadolu levhasını sıkıştıran levha üçlemesinden hangisi doğrudur?

- A) Avrasya-Arabistan
- B) Asya-Avrupa
- C) Afrika-Arabistan
- D) Arabistan-Rusya
- E) Hazar-Kokos

6. Deprem ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Depremi iç merkezi Hiposantr olarak adlandırılır.
- B) Tektonik depremler en yıkıcı deprem türüdür.
- C) Deprem jeolojik kökenli bir afettir.
- D) Depremle ilgili bilim dalı seizma'dır.
- E) Deprem Dünya'da en fazla Atlantik kuşağında meydana gelir.

7. I. Ülkemiz Akdeniz deprem kuşağı üzerinde yer almaktadır.
II. Ülkemizde KAF – DAF ve BAF olmak üzere 3 büyük fay sistemi bulunmaktadır.
III. Ülkemizde çökme depremlerine daha çok Akdeniz ve İç Anadolu’da rastlanır.
IV. Aktif deprem kuşağında yer alması, volkanik olayların da aktif bir şekilde yaşanmasına neden olmaktadır.
V. Türkiye’de Konya-Karaman civarı deprem tehlikesinin yüksek olduğu yerlerdendir.
VI. Ülkemizde en fazla görülen deprem türü volkanik depremlerdir

Yukarıda Türkiye’deki depremlerle ilgili verilen bilgilerden kaç tanesi doğrudur?

- A) 2
- B) 3
- C) 4
- D) 5
- E) 6

8. Deprem meydana geldiği anda bina içindeyseniz ilk yapılması gereken hareket hangisidir?

- A) Direk cama koşup, dışarı atlamak
- B) Kapıya koşup binanın dışına kaçmaya çalışmak
- C) Bir kolonun yanına geçip ayakta durmak
- D) Olduğu gibi yere yüzüstü uzanmak
- E) Bir masanın kenarına başı koruyacak şekilde çömelmek.

9. Aşağıdakilerden hangisi deprem sırasında yapmanız en doğru harekettir? olur?

- A) Deprem meydana geldiği anda bina içindeyseniz dışarıya doğru kaçmak.
- B) Deprem sırasında merdiven veya hava boşluklarını kullanmak.
- C) Mümkünse binanın dış kısmına doğru pencerelere yakın bir konumda bulunmak.
- D) Buzdolabı, çamaşır makinesi gibi aletlerin yanında bulunmak.
- E) Deprem sırasında araçtaysanız, aracı durdurup bekleyin.

10. Aşağıdakilerden hangisi deprem sırasında yapılmaması gereken bir harekettir?

- A) Deprem esnasında sakin kalmalı ve başımızı korumaya dikkat etmeliyiz.
- B) Deprem anında sesimizi çıktığı kadar bağırıp yardım istemeliyiz.
- C) Sağlam bir masa, kapı ve ya dolap yanında çömelip sarsıntının geçmesini beklemeliyiz.
- D) Mümkün olduğu kadar hareket etmemeli, pozisyonumuzu değiştirmemeliyiz.
- E) Bina dışında iseniz, binalara, elektrik direklerine ve kablolarına yakın olmamaya dikkat etmeliyiz.

11. ...., afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması, afetlere müdahale edilmesi ve afet sonrasındaki iyileştirme çalışmalarının süratle tamamlanması amacıyla gereken faaliyetlerin planlanması, yönlendirilmesi, desteklenmesi, koordine edilmesi ve etkin uygulanması için ülkenin tüm kurum ve kuruluşları arasında işbirliğini sağlayan, çok yönlü, çok aktörlü, bu alanda kaynakların rasyonel kullanılmasını gözeten, faaliyetlerinde disiplinler arası çalışmayı esas alan iş odaklı, esnek ve dinamik yapıda teşkil edilmiş bir kurumdur.

Yukarıdaki açıklamada boş bırakılan yere aşağıda kısaltması verilen kurumlardan hangisinin gelmesi gerekir?

- A) AKUT
- B) AFAD
- C) TUIK
- D) ATO
- E) MTA

12. Van'da 23 Ekim 2011'de meydana gelen 7,2 büyüklüğündeki deprem 25 saniye sürdü. Yapılan açıklamada depremde 601 kişinin hayatını kaybettiği 4.152 kişinin yaralandığı bildirildi.

Yukarıda bir haber köşesinden alınan haberde depremin meydana geldiği fay hattı hangi seçenekte doğru verilmiştir?

- A) Bitlis Bindirme Fayı
- B) Kuzey Anadolu Fayı
- C) Batı Anadolu Fayı
- D) Doğu Anadolu Fayı

E) Ecemiş Fayı

13. “Türkiye, aktif deprem kuşakları üzerinde yer alır” diyen bir öğretmen bu görüşüne;

- I. Sıcak su kaynaklarının bol olması
- II. Jeotermal enerji potansiyelinin yüksek olması
- III. Zengin kömür yataklarının bulunması
- IV. Çok sayıda göllerin bulunması

durumlarından hangisini/hangilerini kanıt olarak gösterebilir?

- A) I ve II
- B) II ve III
- C) III ve IV
- D) II ve IV
- E) I ve III

14.

Haritada numaralandırılarak verilen alanların hangisinde deprem tehlikesi daha fazladır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

15. Çağlar'ın yaşadığı yer Batı Anadolu Fayı üzerinde bulunmaktadır. Bu yüzden Çağlar'ın yaşadığı yer ve çevresinde çok sayıda deprem meydana gelmektedir.

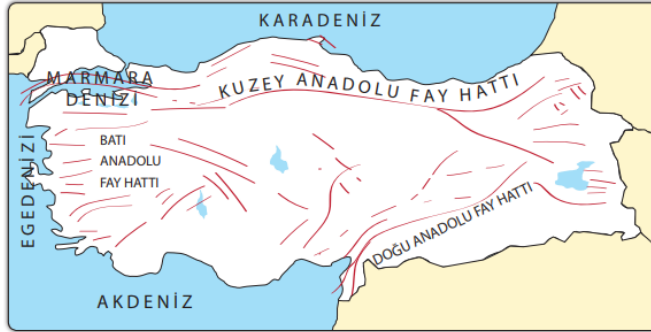
Buna göre Çağlar aşağıdaki şehirlerin hangisinde yaşamaktadır?

- A) Manisa
- B) Konya
- C) Mersin
- D) Sinop
- E) Mardin

16. Aşağıda verilen yerlerden hangisinde tektonik deprem riski daha yüksektir?

- A) Taşeli Platosu
- B) Konya Ovası
- C) Adapazarı Ovası
- D) Ergene Havzası
- E) Şanlıurfa Ovası

17.

Yukarıdaki haritada Türkiye'deki fay hatları gösterilmiştir. Bu fayların geçtiği alanlar için aşağıdakilerden hangisi yanlış bir bilgidir?

- A) Deprem tehlikesi yüksek yerlerdir
- B) Sıcak su kaynakları ile paralellik gösterir.
- C) Tamamında volkanik olaylar etkilidir.
- D) Yer kabuğunun hareketli yerleridir
- E) Tektonik kökenli ovalar yaygındır

18. Aşağıdaki şehirler ve üzerinde yer aldığı fay hatları eşleştirilmiştir. Bu duruma göre, aşağıdakilerden hangisinde eşleştirme yanlış yapılmıştır?

- A) Erzincan- Kuzey Anadolu Fayı
- B) Hatay – Doğu Anadolu Fayı
- C) Aydın- Batı Anadolu Fayı
- D) Adıyaman- Doğu Anadolu Fayı
- E) Uşak- Kuzey Anadolu Fayı

19. Aşağıdaki tabloda son 20 yılda meydana gelmiş depremler, depremlerin görüldüğü bölgeler ve can kayıpları gösterilmiştir.

Görüldüğü yerler	Şiddeti	Can kaybı
Bam – İran	6,5	28.200
Kobe – Japonya	7,2	5.500
Gölcük – Türkiye	7,4	17.000

İran’da deprem şiddetinin düşük olmasına rağmen can kaybının diğer ülkelerden fazla olmasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Gelişmişlik düzeyi
- B) Depremin derinliği
- C) Depremin süresi
- D) Jeolojik yapı
- E) Yer şekli

20. Bugün deprem teknolojisi ve afet yönetiminde Dünya’nın örnek aldığı Japonya, çok değil, bundan 21 yıl önce Van’daki gibi 7.2 büyüklüğünde bir depremde 5 bin 500 kişi hayatını kaybetmiş bir ülkeydi. Kobe’de yaşanan ve tarihe ‘ Büyük Hanşin Depremi’ diye geçen afet, liman kentini adeta harabeye çevirmişti. Bu yıkımdan ders alan Japonlar, hayata geçirdikleri yapısal ve zihinsel tedbirlerle depremlerin yıkıcılığını minimuma çekmeyi başardı. Öyle ki 2005’de 7 büyüklüğündeki Kyushu depreminde sadece 1 kişi hayatını kaybetti.

Japonya’da son yıllarda depremlerdeki can ve mal kayıplarının azalmasının nedenleri arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Depreme karşı daha dayanıklı binaların yapılması

- B) Binalarda belli aralıklarla sığınakları, toplanma alanlarını gösteren tabelaların bulunması
- C) Halkın deprem konusunda daha bilinçli hale gelmesi
- D) Teknolojinin afetleri önleme, zararları minimuma indirme amacıyla kullanılması
- E) Depremleri saatler öncesinden haber veren cihazların geliştirilmesi

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR...